

Barend Wind

In tegenstelling tot de meeste andere publicaties besteedt 'Socio-economic Segregation in European Capital Cities: East meets West' veel aandacht aan de diversiteit binnen de hoofdsteden met een communistisch verleden (Praag, Boedapest, Tallinn, Riga en Vilnius). Zo laat het zien dat de sociaal-economische segregatie niet in ieder stadium gedurende de ontwikkeling van een gesocialiseerde naar een kapitalistische stedelijke ordening toeneemt. In Boedapest is de polarisatie in eerste instantie afgenomen omdat het voorheen arme centrum in status is toegenomen, terwijl de onder het communisme populaire flatwijken in status zijn gedaald. In Tallinn, waar neo-liberale hervormingen verder zijn voortgeschreden, heeft het centrum de strijd met de buitenwijken inmiddels ruimschoots gewonnen (zie ook AGORA 2015-3 De Post-Socialistische Stad -). Het boek blijft spannend omdat niet alle bevindingen uit de casussen overeen komen met het algemene theoretische kader. Zo is in Athene de sociaal-economische segregatie bijvoorbeeld beperkt, terwijl de inkomensongelijkheid aanzienlijk is. In deze stad neemt segregatie echter een 'verticale vorm' aan waarbij de lagere inkomensgroepen letterlijk onder de hogere inkomensgroepen wonen, op donkere en gehorige benedenverdiepingen.

De grootste zwakte van het boek is dat vormen van woonbeleid die segregatie kunnen bestrijden, fragmentarisch worden behandeld. Alleen de rol van niet-gestigmatiseerde (sociale) huurwoningen komt in het inleidende theoretische hoofdstuk aan bod, terwijl internationaal-vergelijkende studies naar housing regimes een meer samenhangend beeld van de gevolgen van woonbeleid kunnen schetsen. De afzonderlijke casussen geven echter wel een beeld van vele lokale strategieën die segregatie kunnen tegengaan. Zo zorgen in Riga bijvoorbeeld energiesubsidies ervoor dat huishoudens met lage inkomens zich kunnen blijven veroorloven om in flats uit de Sovjettijd te wonen. Het kan meer benadrukt worden dat overheden niet machteloos hoeven toe te kijken hoe hun steden polariseren. Lessen uit Boedapest, waar de sociaaleconomische segregatie is afgenomen in de omslag naar een kapitalistische stedelijke orde, kunnen waardevol zijn voor een stad als Amsterdam. Door sociale woningbouw te beschermen in populaire gebieden, kunnen hogere inkomensgroepen naar de minder populaire buitenwijken gelokt worden, en kan de ongedeelde stad behouden blijven.

Al met al schetst het boek een prachtige sociale kaart van Europa. Het is een reisgids die beleidsmakers kan inspireren zich in te zetten voor sociaal-ruimtelijke gelijkheid, en onderzoekers inspiratie kan geven voor verder internationaal vergelijkend onderzoek op het gebied van sociaaleconomische polarisatie.

Literatuurselectie:

Tammaru, T., van Ham, M., Marcińczak, S., & Musterd, S. (eds.) (2015). Socio-economic Segregation in European Capital Cities: East meets West. Routledge.

BAREND WIND (B.J.WIND@UVT.NL) IS ALS PROMOVENDUS VERBONDEN AAN TILBURG UNIVERSITY EN DOET INTERNATIONAAL-VERGELIJKEND ONDERZOEK NAAR WONINGMARKTEN EN VERMOGENSONGELIJKHEID.

In de Amsterdamse gemeentepolitiek wordt geregeld de angst geventileerd dat de stad uiteenvalt in twee delen: een reservaat voor rijke, hoogopgeleide creatievelingen in het centrum van de stad, en een kolonie van arme (allochtone) uitkeringstrekkers in de buitenwijken. De vrees voor toenemende sociaal-economische segregatie is niet alleen een Nederlands fenomeen. In Berlijn protesteren de bewoners van Kreuzberg, Neukölln en Prenzlauerberg omdat de woningprijzen exploderen als een gevolg van een niet te stoppen instroom van bebaarde, koffie-minnende hipsters. Aan de andere kant van Europa vechten de Italiaanse autoriteiten tegen de onhoudbare neergang van de Napolitaanse buitenwijk Scampia. In het wetenschappelijke onderzoek is sociaal-economische segregatie tot nu toe een ondergeschoven kindje. De segregatie van etnische groepen eiste in de nasleep van het debat over de multi-culturele samenleving eind jaren '90 immers alle aandacht op. Daar komt nu verandering in: een boek onder de redactie van vier Europese grootheden op het vlak van buurtonderzoek, beschrijft de ontwikkeling van de sociaal-economische segregatie in dertien Europese hoofdsteden in het eerste decennium van de 21e eeuw.

Als gevolg van de felle politieke discussies zullen beleidsmakers zich regelmatig afvragen hoe het komt dat verschillende sociale klassen in toenemende mate in (ruimtelijk) gescheiden werelden leven. 'Socio-economic Segregation in European Capital Cities: East meets West' probeert op deze vraag een antwoord te geven en wijst op een interactie van vier factoren, die voor iedere stad een bepaalde mate van segregatie teweegbrengt. Ten eerste is de kans op een ruimtelijke scheiding van inkomensgroepen groter wanneer de inkomensongelijkheid groter is. Ten tweede hebben steden die door hun controlefunctie in het wereldwijde kapitalisme een gepolariseerde arbeidsmarkt hebben, een grotere kans gesegregeerd te zijn. Ten derde kan de welvaartsstaat een motor zijn achter sociaal-economische segregatie door inkomensverschillen af te remmen en inkomensfluctuaties te verminderen. Tenslotte wijzen de auteurs op de rol van woonbeleid in het tegengaan van ruimtelijke ongelijkheid tussen verschillende inkomensgroepen. In de dertien casussen die door lokale auteurs beschreven worden, wordt de rol van deze dimensies kritisch tegen het licht gehouden.

De kracht van dit boek ligt in de vernieuwende casus-selectie, de uitvoerige historische beschrijvingen en de manier waarop de steden vergeleken worden met het algemene theoretische kader.